

Füzi László

Joe Vitone művészetéről

Joe Vitone nevével akkor találkoztam először, amikor Tóth Balázs Zoltán, aki akkor még a Magyar Fotográfiai Múzeum munkatársa volt, felkért, hogy nyissam meg a nevezett alkotó náluk rendezendő kiállítását. Ez még áprilisban volt, több mint fél éve, de pontosan emlékszem, hogy azonnal visszakérdeztem, miért engem kérnek erre a feladatra. Balázs mondott pár mondatot a *Forrás* valóság-irodalmi kötődéséről, s hogy Joe Vitone munkássága is a valóság faggatásával kapcsolatos. Mindezek után keresni kezdtem mindazt, amit Joe Vitonéről tudni lehet, a világháló viszonylagos segítséget adott ehhez. Rövid idő alatt megtudtam, hogy dokumentumfilmes, fotóművész és oktató, Texasban, Austin városában él, s a St. Edward Egyetemen a fotókommunikáció professzora. Tanított Kínában, Franciaországban, Japánban, Malajziában, Thaiföldön és Vietnamban, és azt is, hogy 2019-ben egy olaszországi ösztöndíjat megszakitva a Szegeci Tudományegyetemen tart előadást, s hogy magyarországi premierként rendeződik a kecskeméti kiállítása.

Megtudtam azt is, hogy *Családi történetek* (Family Records) című sorozatának létrehozására minden nyáron visszatér Ohióba, Akron városába. Munkáját 1998-ban kezdte, a Rozsdaövezetben, a leépülő ipar által mára már elhagyott területen vizsgálja és dokumentálja tágabb rokonságának történetét.

Adatszerűen sokat megtudhattam Joe Vitonéről, képeit is láthattam, legalábbis válogatást belőlük, de a képek jellegét, karakterét, tágabb összefüggésekbe való illeszkedésüket a számítógép képernyőjén nem tapasztalhattam meg. Önmagukban, közegüktől elszakadva kerültek a szemem elé, így arról a rendszerről, amelyikbe illeszkedtek, ebből következően valójában az egyes darabokról sem alkothattam pontos képet.

A kiállítóterembe lépve azonban azonnal megértettem Joe Vitone törekvéseit. Az egyes képek alatt rövid szövegeket találtam, ezek a szövegek társadalmi összefüggésekbe állították a képeken látható személyt/személyeket, utaltak társadalmi-családi körülményeikre, egymás mellé helyezett, különböző időpontokban készült képek az időbeli változásokra is utaltak. Ha a lehető legszélesebben kitágított értelemben használom a kifejezést, akkor szociofotókról van szó, az én értelmezésemben azonban a szociofotó, legalábbis hazai tapasztalataimból ezt szűrtem le, drámai – egyetlen pillanatba sűríti a kiszolgáltatottságot és a küzdelmet. Joe Vitone törekvései és folyton terjeszkedő ciklusa ezzel szemben epikus, széles alapzaton mozogva, beállított képeivel és a hozzájuk kapcsolódó szövegekkel lassan mozduló történetstort hoz létre. Itt a gondosan beállított képek egy-egy történet, ha tetszik, egy családragény részeit alkotják. A drámaiság helyett

Charlie Morlan és Gabe Booth katonai gyakorlóruhában, játékfegyverekkel. Orrville, OH, 2006

A 2001. szeptember 11-én Amerikát ért terroristámadások óta sok gyerek vágya, hogy bevonulhasson. Addig is katonai ruhában, játékfegyverekkel játszanak katonásdit. Gabe és Charlie is így tett ezen a születésnap partin, amelyet Gabe anyukájának, Arathea Both-nak rendeztek ebben az Orrville-ben található állami bérlakásban. Ideköltöztek, miután Arathea szakított Elizabeth nevű lánya apjával. Arathea és Jimmy Dunn ezelőtt a 31. utcában lakott Barbertonban, a Valleyview lakóparkban. Mikor Jimmy drogra kezdte költeni a fizetését, Arathea elhagyta őt.

Grace Falitico egy talicska mellett a kertjében. Englewood Drive OH, 2007

Grace hamarosan a 90. születésnapját ünnepli. 1918-ban született, s egyedül él abban a házban, melyet férjével, Carllal együtt építettek. Igazi családi fészek volt, ahol boldogságban nevelték fel két gyermeküket, Carmine-t és Christophert. Carl már több mint húsz éve halott. A Goodyear kerék- és gumiüzemében lehúzott évtizedek után hét évig lehetett nyugdíjas. Grace kis segítséggel ugyan, de még elvégzi a ház körüli teendőket. Olasz bevándorlók gyermekeként a katolikus egyház tagja, és büszke a gyökereire. Hetente két egyházközséget látogat meg. Szombat délutánonként öt órakor a Holy Family-t, amely fél mérföldre van az otthonától, és vasárnaponként 11 órakor a St-Eugene-t, Munroe Fallsban. Gyakran énekel a kórusban, és lelkes színésze a közösség színjátszó körének.

Brooke Lower egy szójababmező szélén, almaszerzés után. Fulton út, Marshallville, OH, 2018

Brooke a nagynénje, Sandra Vitone által szervezett bulin annak a szójamezőnek a szélén áll vizesen, amely szomszédos annak a háznak a telkével, ahol Arathea Both lakik két gyermekével, Gabriel Booth-tal és Elizabeth Dunn-nal. Sandra, a volt hippi és Woodstock-veterán évente szervez tematikus partikat, melyek különböző hívószavak, mint például a krisnatudat, vagy éppen a középkori reneszánsz köré szerveződnek. Mivel Sandra imád díszíteni és találkozókát szervezni, ezért elkötelezett támogatója a turkálóboltoknak, melyek árukészlete nélkül aligha lehetne ilyen maszkabálokat rendezni.

Sandra Vitone nagyja, Arathea Booth anyja és az unoka, Elizabeth Dunn egy felfújható gumimedencénél, pálmafás háttér előtt. Marshaville, OH, 2009

Arathea anyukája, Sandra egy kreatív személyiség, aki imád összejöveteleket szervezni. Főfoglalkozású szakács, pék és katering. Mindezekon felül szenvedélyes turibolt-látogató. Különböző turkálókból szerzi azokat a különleges ruhadarabokat, jelmezeket, amelyek segítségével különféle tematikus bulikat szervez. A bulik időpontjait általában lányának, Aratheának a közelgő születésnapjaihoz köti. Sandra Austinból nyaranta tud Ohióba látogatni, ezek a partik mindig akkor kerülnek megrendezésre. Idén a hawaii Luau ünnep volt a téma a Wayne megyei szójabab- és kukoricaültetvények között.

Marjorie Angel rózsaszín pulóverben, rózsabokor előtt. Akron, OH, 2009

Marjorie szereti a virágokat, erre a legjobb bizonyíték a kertje. Az udvarában nagyon szépen fejlődnek a rózsák, már-már a tetőt verdesik, olyan magasra nőttek. Korán virágba borulnak, s ez tavasztól őszig többször ismétlődik. Marjorie, egy kicsit ferdítve a valóságot, előszeretettel hangoztatja, hogy a rózsáit a fiától kapta. Akkor vette, mikor a fia csecsemő volt. De a menyé is szenvedélyes kertész. Marjorie a virágzás után rögtön megmetszi rózsáit. Így még több virágja lesz. Általában a rózsák évente kétszer borulnak virágba. A rózsaszín rózsákon kívül több pirosrózsa-tő is van az udvarban.

Michelle Winterbotham apjával, Duke Dye-jal a kocsibeállón. Cuyahoga Falls, OH, 2010

23 Orlandóban töltött év után 2008 augusztusában Michelle visszaköltözött Cuyahoga Fallsba. Anyukája, Karmal 2005-ben hunyt el, s most édesapját, Claude (Duke) Dye-t gondozza. Michelle kétszer házasodott. Első férje Jack volt, a kamionsofőr. 18 évig voltak együtt, ebből 10 évet voltak házasok. Egy evangélikus templomban ismerte meg Michelle második férjét, John-t. Új férjével és Celeste nevű lányával hazatért az Ashland sugárútra. John, aki alapvetően egy goromba ember, mélyen vallásos, és mindig kedves volt Michelle. Az ő gondjaira van bízva mentálisan visszamaradt gyermekük, Celeste. Válófélben vannak, mert John erőszakossá és rosszindulatúvá vált. Michelle reméli, hogy elő tudja teremteni azt a pár száz dollárt, ami szükséges a válóper elindításához.

David Vitone az Észak-Texasban élő szüleihez elköltözött felesége, Lisa Bishop tárgyaival megtöltött garázs előtt. Akron, OH, 2013

David az egyházi kórusban ismerkedett össze Lisával, aki rövid udvarlás után igent mondott neki. Az egyház az elmúlt évek folyamán nagy hatással volt Dave-re, új értelmet adott az életének. Dave évtizedeken át drogfüggő volt. Egy narkóhoz köthető lövöldözés miatt megrokkant, így képtelen volt munkát találni. A fogai tönkrementek. Az egyházon keresztül ruhákat kapott, egyházi támogatással új fogsor készült neki, és nagyra értékelték énekési tehetségét. A törődés megváltoztatta az életét. Nagyon szomorú, hogy elhagyta a felesége, a garázsban hagyott dolgok maradtak csak utána.

Apa és fia: Leroy és Keith Morlan, Goodrich sugárút. Barberton OH, 2016

Leroy házat az I-76-os autópálya felhajtója árnyékolja be. Leroy haldoklik. Áttétes tüdőrákja van.

Keith szeretett volna egy utolsó közös fényképet apjával, ezért megkért, hogy fotografáljam le őket.

*Elaine Vitone Augusttal, középen Léna, jobbra Dylan Vitone Walkerrel.
Pittsburgh PA, 2017*

Lena öt és fél éves, az ikrek pedig nemsokára töltik a kettőt. Tavaly játszótérre lett a kert. Lénát még mindig feldühíti, hogy nem csak ő van a világon. A fiúk nagy figyelmet igényelnek, és gyakran minden játékból kettő kell. Egy játékautót olcsón tudtak beszerezni a szülők, de annyit veszekedtek rajta a fiúk, hogy venni kellett egy másikat újonnan, drágán. Dylan a Carnegie Mellon Egyetem docense, Elaine a Pittsburghi Egyetem gyógyszerészeti magazinjának a szerzője. Mindhárom gyerek óvodás a Pittsburghi Egyetem Gyermekefejlesztő Központjában. A szülők elégedettek az oival, annak ellenére is, hogy anyagilag igen megterhelő, havonta 1200 dollár gyerekekként.

Tim Urbach és Rebecca Angel Tim 2013-as FLHP-t Harley Davidsonjával, Lakemore, OH, 2017

A vendégek már hazamentek Tim Hősök napi grillpartijáról. Tim és Rebecca egy éve járnak együtt. Rebecca lánya, Amie mutatta be őket egymásnak, aki Timet egy számítástechnika-órán ismerte meg. Az FLHP-t, azaz rendőrségi Harley-t Tim makulátlan állapotban vásárolta meg.

Tim az Omnuva Solutions vállalatnak dolgozik immáron 27 éve. A cég székhelye a Gilchrist úton található Akronban.

*Keith és Coleen Morlan gyermekeikkel, Charlie-val és Jessicával.
Norton, Ohio, 1999*

Keith a saját maga által faragott padon ül feleségével, Coleennal és gyermekeikkel. A ház sógorának, Jack Lemmonnak a rezidenciája, amely a nortoni Houston úton található. Úgy tűnik, Keith-nek mindig van ideje a gyermekeire, és azokra a rokonokra, akik néha ellátogatnak sógora birtokára. Gyermekeit jó modorra, helyes viselkedésre tanítja, sokszor játszik velük, és figyelmet fordít arra, hogy a lurkók megtanulják, hogy kell dolgokat létrehozni fa, szög és kalapács segítségével. Jó apa, és a gyermekei imádják. A család a barbertoni 8. utcában található ingatlanukban él. Keith nagyon boldog volt aznap, mikor ez a kép készült. „Azt gondoltam, minden tökéletes, annak ellenére, hogy semmi sem lehet az.”

Apa és fia: Keith és Chuck Morlan. Akron, OH, 2011

A 16 éves Charlie Chucknak nevezi magát manapság. A Chippewa Középiskola második évét fejezte be, és kimagasló sportteljesítményéért megkapta a Gilcrest-díjat. Iskolai eredményei is jók, mindent megtesz azért, hogy bekerüljön a Clemson Egyetemre. Ő nem szimpatizál a rasszista eszmékkel, annak ellenére sem, hogy az osztálytársai között a fajgyűlölet egyáltalán nem népszerűtlen. Így nem zavarja, hogy a vágyott egyetemen a többséget afroamerikai hallgatók adják. A tengerészgyalogság ROTC támogatási programjának segítségével szeretne továbbtanulni, s végül egy tűzszerész egységbe történő bekerülés a cél. Mostanában Chuck nagyon mérges volt az apjára, de jelenleg jó a viszonyuk. Keith leállt a kokainhasználattal, és igyekszik az alkoholfogyasztást is visszafogni. Chuck az apja feleségét, Nacole-t és lányukat, Torian Saabot látogatta meg Akronban.

Dave Vitone a kertjében, rózsabokorral. Akron OH, 2016

Dave anyukájától, Marjorie-től örökölt házban él manapság. Odafigyel a házra, ahogy anyukájának is segített rendben tartani a portát. Pár éve rokkantnyugdíjas lett. Pacemakere van. Ideje nagy részét az elsötétített szobában filmnézéssel és cigarettázással tölti.

Lerrynn Hummel lila felsőben Beverly és Jack Lemmon lakókocsija előtt. Westview lakókocsi-park, Doylestown OH, 2011

Nem is olyan régen fejezte be Lerrynn az elvonót. Erős fájdalomcsillapító-függőségéből heroinista lett, ezért vált szükségessé a segítség. 2008-ban megvonták tőle Ryannal közös gyermekük, Paul felügyeleti jogát. Tavaly az elvonás következtében egy gyenge lefolyású infarktuson esett át. Mivel az őt kezelő orvosi csapat nem tudta, hogy függő, a gyógyszeres kezelés hatására újra a droghoz nyúlt. Nincs hol maradnia, ezért nagymamájához, Beverly Lemmonhoz költözött. Próbál tiszta maradni, munkát és olyan párt keres magának, aki mellett egészen érezhetné magát. A fénykép készítő fogfájás gyötörte az elmúlt pár napban, és komoly fájdalmai voltak. Mégis szereti ezt a képet, és Facebook-profilképént használná.

A júliusi napfénytől boldog Lerrynn Hummel. Canton OH, 2016

Lerrynn barátjával, Eddel bérelt házuk udvarán üldögél. Szeretne dolgozni, de ezen a környéken autó nélkül szinte lehetetlen mozdulni. Lerrynn kábítószerbeteg, vényre kapható altató volt az első lépcsőfok a függőségben. Az Oxycontinról hamar a sokkal olcsóbb heroinra váltott. Próbált lejönni, de az elvonók után mindig visszaesett. A kép elkészülte után pár hónappal túladagolás következtében leállt a légzése, akkor még meg tudták menteni. Végül fentanil-túladagolásban halt meg. A gyógyszer Ed elhunyt nővére holmijának rendezése közben találta.

Keith Morlan fiával, Chuck Morlannal, Kenmore, OH, 2017

Keith gépészként dolgozik a barbertoni Hard Drive Transmissionnél, Chuck pedig a Clinton Aluminium munkatársa. Keith valóban van a második feleségétől, Nacole-tól. Nacole hűtlen volt hozzá. Keményen dolgozik, akár a fia. Chuck pár éve érettségizett, minden sportágban jó volt, és jó átlaggal végzett. Unalmasnak tartja a munkáját, és kereskedelmi iskolába akar menni. Ez akkor lesz aktuális, ha barátnője, Sarah befejezi a Cuyahogai Közösségi Egyetemen az üzleti tanulmányait. Chuck és Sarah Westview lakókocsiparkban él abban a lakókocsiban, amelyben nagymamája, Beverly, és a már elhunyt nagypapa, Jack élt.

az epika erővonalai bontakoznak ki ezeken a képeken, ami azt is jelenti, hogy az egészsből kivett képek, akár a mostani számban közöltek is, csak töredékeket tudnak megmutatni a történetből. Ha mindenképpen hazai párhuzamokat keresünk, akkor Fejes László *Esküvő* című képe idéződik fel bennünk, majd Török László *A család* című munkája, aztán Korniss Péter munkásságának egyik vonulata.

Vitone munkái számos elméleti kérdést is felvetnek, párat megemlítek: miképpen teremthető meg a narrativitás akár egyetlen képen belül, mi jellemzi a kép és szöveg kapcsolatát, egyáltalán, ez a kapcsolat miképpen teremthető meg, s hogy a képekhez kapcsolódó szöveg miképpen befolyásolja magának a képnek az értelmezését. Itt jegyzem meg, hogy bár nem végeztem tartalomelemzést, az mégis megállapítható, hogy a szövegek döntő többségükben az egyéni boldogulás kérdését érintik, s az is érződik, hogy a képek szereplői sűrűn néznek a semmibe, ezek az emberek egyáltalán nem sikertörténetek szereplői.

Ennek kapcsán Joe Vitone erőteljes társadalmi meghatározottsággal bíró nézőpontjára is utalnom kell, sőt, a kiüresedő tekinteteket és az emberek önmagukra hagyottságát látva elsősorban arra kell utalnom.